

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ПРАВНИ НАУКИ“

ПЕТЕР ГЕЛНЕР

„Футболното хулиганство – наказателноправни,
процесуални и криминологични аспекти“

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
Професионално направление: „Право“,
Докторска програма „Наказателно право“

Научен ръководител:
проф. д.ю.н. Лазар Груев

Варна
2023 г.

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ПРАВНИ НАУКИ“

ПЕТЕР ГЕЛНЕР

„Футболното хулиганство – наказателноправни,
процесуални и криминологични аспекти“

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
на дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
Професионално направление: „Право“,
Докторска програма „Наказателно право“

Научен ръководител:
проф. д.ю.н. Лазар Груев

Рецензенти:
доц. д-р Юлиана Матеева
проф. д-р Пламен Панайотов

Варна
2023 г.

Дисертационният труд е в общ обем от 189 страници, от които 177 страници основен текст и 12 страници използвана литература - нормативни актове, книги, монографии, студии, статии, интернет сайтове, включваща заглавия на немски и български език. Общо позоваванията под линия са 553. Изложението е структурирано в седем части, вкл. сравнителноправно изследване и изводи и резултати от изследването.

Съдържанието на всяка част е разделено на раздели и точки, като в края на някои от тях се съдържат конкретни предложения. В края на всяка част е направено обобщение.

Във връзка с темата на дисертационния труд са направени четири публикации.

Авторът на дисертационния труд е докторант на самостоятелна подготовка по докторска програма „Наказателно право“, професионално направление „Право“ на ВСУ „Черноризец Храбър“, гр. Варна.

Дисертационният труд е обсъден от Катедра „Правни науки“ и е насочен за защита пред научно жури.

Защитата на дисертацията ще се състои на 23.02.2023 г. от 10.30 часа в заседателната зала на ВСУ. Материалите по защитата са на разположение в канцеларията на катедра „Правни науки“ при ВСУ „Черноризец Храбър“ – гр. Варна и на сайта на ВСУ.

ВЪВЕДЕНИЕ:

„Футболното хулиганство“ с неговите наказателно-правни, криминологични и процесуални аспекти в днешно време е не по-малко важно, отколкото през 80-те години на миналия век, белязани между другото с ексцесиите на стадион "Хейзел" в Брюксел, при които по време на международен футболен мач загинаха 39 души и повече от 400 бяха ранени. От неотдавна то се характеризира с нарастваща готовност за използване на насилие, която понякога изглежда безгранична, с надхвърлящо границите професионализиране на структурите и организацията и с повишено задоволяване на основни емоционални нужди, като желанието за свързаност (в групата), за сигурност, за вземане на участие, за уважение и за значимост, както и за разнообразие.

Като бивш служител на Германския футболен съюз във Франкфурт и юристконсулт на футболен клуб от Бундеслигата, вече професионално, бях силно мотивиран да се занимавам с темата.

I. ОБЩИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ДИСЕРТАЦИЯТА:

1. 2. Актуалност на изследването:

Особено поради нарастващото професионализиране, растящата ескалация и прогресиращата радикализация, проблемът с „хулиганството“ е все по-актуален и противодействието му по-предизвикателно от всякога. Благоприятната почва за хулиганството продължава да бъде (все по-често), напоявана и поддържана от постоянното присъствие на темата в медийното пространство. През октомври 2022 г., след мач в първа лига на Индонезия, 174 зрители загинаха след безредици и последвала масова паника поради използването на сълзотворен газ от полицията.

2. Въпроси:

Възникват различни въпроси в контекста на хулиганството на футболните мачове като масови прояви. Особено младите хора използват "сцената" на футбола, за да "изпуснат парата" и да намалят агресията. Как се стига до това? Кой са извършителите? Списъкът на осъществените състави на престъпления е дълъг и понякога изненадващ, тъй като не се състои само от престъпленията свързани с телесни повреди.

Какви инструменти са на разположение на правоприлагащите органи? Подходяща ли е ускорената процедура за адекватно противодействие на престъпните деяния и в известна степен има ли превантивен възпиращ ефект?

Хулиганството прониква и в професионалния живот - последствията понякога могат да бъдат от екзистенциално значение. В България проблемът със зрителските безредици на футболни мачове е не по-малко ясно изразен и значим.

3. Цели на дисертацията:

Целта на дисертацията намира своето основание преди всичко в обстоятелството, че всеки може да стане жертва на хулиганство под някаква форма. При това, установява се абстрахиране на насилието от действителните футболни събития и често причините за него се променят според обществени нагласи и съобщения в медиите. Това налага проблема да бъде изследван **комплексно** и това е **основната цел** на дисертацията. В този контекст дисертацията се занимава освен с наказателноправна проблематика, така и с голям брой криминологично-социологически изследвания и студии и ги анализира.

Цел на дисертацията е най-вече подробното представяне и анализ на престъпните деяния, които се извършват на футболни срещи - със специално внимание върху груповата динамика, особено в

областта на наказателното право за непълнолетни. По-подробно те включват въпроси и във връзка с престъпленията, свързани с причиняване на телесни повреди.

Цел на дисертацията е да потърси и даде отговор и на редица въпроси от наказателноправен характер, възникващи в този контекст. Като например: Води ли уговореното сбиване до ограничаване на наказуемостта (Това е, когато хулиганите планират да се срещнат за такова извън стадионите)? Възможно ли е един клуб като такъв изобщо да бъде обиден от ругателните песни на противниковите фенове?

Какви правни проблеми възникват при считаното в хулиганските кръгове за особено тежко престъпление „кражба на знамето“ в този контекст? Какви са последиците например при публичният призив към престъпни деяния – „обесете, обесете черната свиня“ – и наказуемостта им съгласно § 111 от Наказателния кодекс?

Цел е също така отчитането на групово-динамичните процеси и особеностите по-специално при отговорността на непълнолетни.

Цел на дисертацията е да представи и действителните трудово-правни последици от участие в зрителски безчинства, както и изчерпателното описание на ускорената процедура съгласно §§ 417 и сл. от Наказателно-процесуалния кодекс, която в сегашния си вид се оказва неподходяща за адекватно преследване на престъпления във връзка със зрителски безчинства.

4. Съвременно състояние на познанието:

Дисертацията отчита действащите към момента на съставянето ѝ правни разпоредби и съдебни решения в областта на наказателното и наказателно-процесуалното право, трудовото право и всички други релевантни области на правото.

Използвайки възможностите на търсенето в интернет, беше възможно да се включат актуални съобщения от пресата за безчинства на зрители, най-нови научни изследвания в областта на криминологията и т.н., като по този начин работата се базира на най-съвременното състояние на познанието.

Изключително обширната литература, намерила приложение в дисертацията, по същество отчита целия период от началото на прояви на хулиганство до наши дни и отразява състоянието на науката, както и това на медийното отразяване.

5. 1. Изследователски методи и инструменти:

Съществуват множество принципно възможни инструменти, които могат да се използват за написване на дисертация или за провеждане на изследователска работа.

Интервюта – интервютата обикновено са предпочитаните изследователски инструменти в сфери като психология, маркетинг, социология и др. Те хвърлят светлина върху психологическите аспекти на човешкото поведение. В тази връзка авторът е използвал интервюта от трети лица, както и самостоятелно проведени интервюта и е включил придобитите знания в докторската дисертация.

Въпросници – този метод е предпочитан, когато трябва да се установи модел на поведение при определен брой анкетиращи лица. Този метод е предпочитан в сфери като психоанализата, която анализира различни модели на човешкото поведение. В тази връзка събраната по този начин информация от трети лица е включена в дисертацията и е станала неин обект.

Теоретичен анализ - използването му се предпочита в сфери като философия, езици, сравнително литературознание и културология. При теоретичния анализ се прави опит проблемът да се реши, като

се използват съществуващи теории. Това е често срещан метод в наказателното право, който обхваща и настоящата дисертация.

Експериментите в лаборатория, които са присъщи на почти всички научни дисциплини, както и архивното проучване, т.е. преглеждането на исторически документи, не играят никаква роля в работата „Футболно хулиганство – наказателно-правни, криминологични и процесуални аспекти”.

II. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИЯТА:

Дисертацията е разделена на седем части. Тя разработва проблеми в областта на криминологията, на наказателно-процесуалното право, на трудовото право и в областта на материалното наказателно право, а също така включва сравнителен правен, кратък анализ с българското право.

Седемте подобласти са следните:

- „Изходни положения и терминологични уточнения“
- „Причините и последствията от насилственото поведение на зрителите и факторите, влияещи върху поведението на зрителите“
- „Осъществени състави на престъпления вследствие на зрителски изстъпления“
- „Трудово-правните последствия за хулиганите при участието им в зрителски безчинства“
- „Приложимостта на ускорената процедура съгласно §§ 417 и сл. от Наказателно-процесуалния кодекс върху наказателното преследване на престъпления във връзка с изстъпленията на зрители“
- „Правна уредба на футболното хулиганство в България
- „Заклучителни думи и оценка“

1. Изходни положения и терминологични уточнения:

Зрителските безчинства на масови спортни събития и по-специално на футболни мачове водят все по-често до все по-сериозни телесни повреди и имуществени щети. Буйстващите футболни хулигани "преобразуваха" за свои собствени цели футболни срещи на клубове от Първа и Втора Бундеслига - въпреки че аматьорските клубове също са засегнати. Мачове се отменят или прекъсват поради безредици, клубове домакини се наказват. Въпреки че днес насилието на футболни фенове получи широко отразяване в медиите, то не е съвсем ново явление. Ескалации на насилие с наранявания и дори смъртни случаи, причинени от безчинстващи фанатици срещу „противникови“ фен групи, случайни минувачи и полицейски служители, съпътстват футбола от много десетилетия насам. Дори на футболни мачове през 20-те, 30-те или 50-те години на миналия век сблъсъците между съперничаещи си футболни привърженици не са били необичайни. Сериозните физически наранявания или дори смъртните случаи обаче са били изключително редки. Касаело се е по-скоро за "сбивания", които обикновено са завършвали леко.

Новото спрямо онова време днес е ескалирането, радикализирането и професионализирането на насилието и едновременното абстрахиране на насилието от футболните събития. Тази ескалация не е документирана само от привидно тривиални неща като побруталното качество на боя и насърчаващите песни. Докато преди около 40 години феновете все още пееха песни като "HSV никога няма да падне", днес от трибуните на феновете се чува "Смърт, смърт на ФСК". Промяната в насилието може да се види и в нарастващите случаи на въоръжаване на хулиганите. Носят се не само ножове и палки, но и огнестрелни оръжия. Понякога такива инструменти за убийство се заравят в земни депа на територията на стадиона, за да преминат необезпокоявани през контрола на порталите. Употребата на пиротехника също се увеличава значително. Огромни банери се използват по завоите, за да се подготви отдолу запалването на незаконна пиротехника. Освен това от много години се продават "хулигански списания". Това тревожно

увеличение на риска за публиката на такива масови спортни събития се увеличава допълнително от факта, че тези спортни събития се посещават от все повече хора.

„Зрителски изстъпления“ в по-тесен смисъл означава „увреждане на лица или имущество със специална локална и времева връзка с масово спортно събитие, доколкото е причинено от целенасочени насилствени действия, извършени индивидуално или съвместно от няколко лица“.

Няма точна дефиниция на понятието хулиган. Речникът Duden превежда думата, която идва от английски език, като „грубиян“ и „скандалджия“ и обяснява понятието като „предимно млади хора, които действат в група и чието поведение се характеризира с безредици и насилствени атаки на публични събития (футболни срещи)“. В енциклопедията Brockhaus под ключовата дума „хулигани“ се намира „обозначение за младежи, обикновено в група, държащи се насилствено или провокативно на публични места“, които първоначално произлизат от работническата класа на Великобритания и безчинстват в индустриалните градове. Твърди се, че името Хулиган произлиза от името на английска улична банда, която се е наричала "Бандата на Хули". Други източници заявяват, че понятието хулиган идва от фамилията на ирландско семейство от работническата класа, което в Лондон в края на 19 век привлякло вниманието към себе си с агресивното си поведение и пианство. От 1970 г. насам хулиганството в Англия означава насилието над футболните привърженици, а от средата на 80-те години на миналия век терминът се използва и в Германия и заменя термина „футболен вандал“.

Докато в Англия е имало насилие още при възникването на футбола през 14-ти век, явлението преживява нов тласък в Германия през 1963 г. с основаването на Бундеслигата, който се увеличава отново в края на 70-те години. Тази проблематика се засилва в Германия особено вследствие на Обединението. През 90-те години на миналия век събитията, при които има сблъсъци между германски

хулигани дори на международни футболни събития, стават все по-чести.

Безскрупулността и бруталността на безредиците - особено чрез използването на пиротехника - се увеличават.

От групировката на хулиганите трябва да се разграничават така наречените „ултраси“. Понятието идва от латински и означава нещо като "отвъд, свръх". В Duden са дадени две обяснения на понятието: "представител на външното крило на партия" и "(дяснорадикален) футболен хулиган". Явлението ултрас се заражда през 60-те години на миналия век в Италия, където първоначално е с ляво-политическа организация. През годините десният екстремизъм и неофашизмът също си пробиват път на сцената, така че цялостната картина започна да се променя през 80-те години. Днешните немски ултраси, от друга страна, са аполитични.

Ултрасите привличат вниманието на стадиона със своите сложни хореографии и фенски песни, използвайки особено големи знамена и флагове, както и бенгалски огън. Те застават безусловно зад клуба си и го подкрепят, но в същото време се дистанцират от търговията с фен артикули и други комерсиални дейности. За разлика от хулиганите, ултрасите не търсят изрично насилие, но и не го избягват, което често води до стълкновения; било то за отстояване на интересите си или за дуел с противникови фен групи.

Опасностите, произтичащи както от ултрасите, така и от хулиганите, не трябва да се подценяват. Бруталността и употребата на пиротехника непрекъснато нарастват и могат да имат широки последици.

2. Причините и последициите от насилственото поведение на зрителите и факторите, влияещи върху поведението на зрителите:

Съществуват голям брой криминологично – социологически изследвания за причините и последиците от насилието от страна на зрителите на футболни мачове, които са представени в обзор.

В детайли, това са, от една страна, агresiите на игрището, които насърчават и готовността на зрителите да действат агресивно. От друга страна, трябва да се посочи абсолютната и безусловна идентификация със „собствения” клуб.

Освен формите на (клубния) патриотизъм, медиите според проучванията са решаващ фактор, който допринася за възникването и развитието на зрителската агресивност. Според широко разпространена теория изобразяването на насилие в медиите предизвиква катартичен ефект върху мнозинството от реципиентите.

Социалните и професионални проблеми са друга причина за развитието на агресивно поведение у зрителите на спортни събития. Сбиванията между зрители на футболни мачове са били част от проявите на този вид спорт още през 20-те години на миналия век.

Особено младите хора днес страдат от общообществени процеси на социално развитие като анонимност, нарастващо мислене за статус и растяща враждебност към децата и младите хора. Освен това, според Вайс, има "известна безперспективност и чувство за собствено значение и безполезност в училище, на работното място или при безработица". За разлика от липсата на стимули в ежедневието, спортните събития предлагат на младите хора широка гама от разнообразни възможности за възприятия, които могат поне временно да помогнат за потискане на проблемите им. Груповите динамични процеси, които се активират в зрителски тълпи, водят до повишаване на самочувствието, което често липсва на младите хора в "делничния свят".

Социалният феномен на насилието сред зрителите се превърна в централна тема в спортните социологически изследвания. Както се вижда от многобройни изследвания, причините за насилието са както в полето на действие „спорт”, така и в обществените процеси на развитие като цяло. В този раздел от дисертацията се обобщават

мненията на спортистите за причините, формите и проявите на зрителско насилие и неговото историческо развитие.

Според интервюираните спортисти причините за зрителското насилие се основават главно на лични (професионални) проблеми и разочарование от хода и/или резултата на играта. Моралната бариера за упражняване на физическо насилие варира от човек на човек. Интервюираните спортисти са на мнение, че макар във всеки човек да има известен потенциал за насилие, избухването на агресия зависи от интелигентността на отделния човек.

Интелигентност, възпитание, завист, социална среда, алкохол и медии са променливи величини, които могат да повлияят на степента на агресивност; обаче причините за насилието се крият в проблемите на ежедневието. Безработицата и ниският социален статус създават несъзнателни „комплекси за малоценност“, които засегнатите, като зрители на спортни събития, се опитват да компенсират чрез физическа конфронтация с противникови зрители.

Принадлежността към група съмишленици дава на зрителите допълнително усещане за сигурност и сила, което, повлияно от хода на играта, може да прерасне в чувство за превъзходството и самонадценяване. Този групово динамичен ефект влияе върху моралната бариера на зрител, който е част от тази група. В резултат на този ефект решението на съдията вече може да доведе до повишена агресивност и прекомерни емоционални реакции.

Въпреки че груповите динамични процеси влияят на индивидуалната морална бариера и по този начин и на степента на контрол, те не са изключително и причинно отговорни за възникването на агресия.

Главата завършва с очертаване на развитието на зрителското насилие. Нивото на насилие по време на спортни събития нараства непрекъснато през последните години и насилието от страна на зрителите ще продължи да нараства и в бъдеще. Причините за растящата готовност за използване на насилие са последиците от

процесите на цялостно обществено развитие, напр. пренебрегването на децата, брутализирането на младежите и многото хора с ниско ниво на образование. За нарастващата готовност за използване на насилие според мнението на интервюираните не са налични достатъчно мерки и предложения за канализиране на тази „енергия“. Без алтернативни предложения насилието по време на спортни събития ще продължи да нараства и ще доведе до „колапс на спорта“ в дългосрочен план.

Малцинството от зрителите – хулиганите готови да прилагат насилие – ще принудят в бъдеще ръководителите в политиката и клубовете към действие; отговорните лица в клубовете и федерациите трябва да обмислят конкретни мерки, като изолирането на публиката от спортни събития, за да се противодейства на нарастването на употребата на сила.

3. Осъществени състави за престъпления вследствие на зрителски изстъпления:

Въпреки, че целта на полицията е с превантивни мерки да предотвратява безчинства от зрители на футболни мачове и да държи далеч от събитията склонните към насилие фенове, това не винаги се случва. Все по-често стават инциденти, при които зрителите прибегват до насилие и извършват сериозни престъпления. Агресията на зрителите и феновете може да се изрази по най-разнообразен начин и да се осъществят множество състави на престъпления според Наказателния кодекс. Делът на престъпни деяния във връзка със зрителски безчинства при спортни събития не се отчита отделно от криминалната статистика на Федералната криминална служба. В статистиката на Областната криминална служба на Северен Рейн - Вестфалия престъпленията с причиняване на телесни повреди (§§ 223 и сл. от НК) са доста пред съставите на престъпленията с увреждане на чужди вещи (§§ 303 и сл. от НК) и нарушаването на обществения ред (§§ 125 и сл. от НК). Според значимостта им в практиката първо се разглеждат престъпленията с

причиняване на телесни повреди съгл. §§ 223 и сл. от НК, достигащи от лека телесна повреда съгл. § 223 от НК през опасна (§ 224 от НК) и тежка телесна повреда (§ 226 от НК) и телесна повреда, от която е последвала смърт (§ 227 от НК) до участие в сбиване съгл. § 231 от НК.

Проблемните области в контекста на осъществените състави на престъпления са по-конкретно:

Произтича ли от общностната връзка между извършител и жертва задължението на дееца да предприеме действия за предотвратяване на опасни последици?

Задължението за оказване на помощ на други хора може да произтича и от определени общностни взаимоотношения, а именно когато хората живеят заедно в общност, в чиято същност е заложена взаимната подкрепа. Такова задължение се признава за семейната общност. Под въпрос е дали подобно задължение може да бъде оправдано и за „общността“ от футболни фенове, събиращи се на стадиона. Такъв тип рискова общност обаче не бива да бъде оправдана за привърженици или дори членове на същия футболен клуб. Основа за позицията на гарант е съображението, че членовете на такава общност имат предварително доверие, че другите членове са готови да предотвратят евентуални опасности за другия, без това да е изрично обсъдено предварително. Случайно намиращите се на стадиона футболни зрители нямат такова доверие, каквото имат децата в родителите си например. Това важи и за членове или привърженици на същия футболен клуб. Доверието за предотвратяване на опасност не може да се основава единствено на формалното членство или на фенската привързаност към същия клуб. При съпернически фен групи на различни футболни клубове идеята за доверие в общността така или иначе е изключена.

Независимо от задължението за предотвратяване на опасни последици, е възможно да има задължение за оказване на помощ съгласно § 323в от НК, което се разглежда на друго място в дисертацията.

Изключване на съставомерността на телесната повреда чрез съгласие и оправдание чрез позволение.

Особено в случаите на лека телесна повреда, претърпяна от футболни зрители във физически сблъсъци, в които те активно са участвали, трябва да се смята, че с посещението си на футболен стадион те са дали мълчаливото си съгласие или позволение за телесната повреда.

Теорията на наказателното право прави разлика между съгласието, изключващо съставомерността, и оправдаващото позволение. Формалната отличителна черта на съгласието е, че поведението на извършителя, покрито от такова позволение, не може да бъде квалифицирано в състава на престъпленията според Специалния раздел; следователно изключва неправомерността на действието. Материалната причина за такова изключване на съставомерност е, че законодателят иска да накаже само поведение против или без волята на защитеното лице.

Съгласието има оправдаващ ефект, тъй като според широко разпространеното мнение съгласяващият се отказва от правна защита. Съгласяващият се дава на извършителя правомощието да му навреди, въпреки че законодателят е забранил това. На пострадалия трябва да бъде позволено самостоятелното боравене с правно защитените му блага и свързания с това отказ от благата.

Това от своя страна предполага, че пострадалият разполага с налични правно защитени блага. Това са принципно така наречените индивидуални правно защитени блага, като човешкото тяло, честта, собствеността и имуществото като такова.

Телесната цялост е разполагаем правно защитен обект, т.е. жертвата може – стига това да не противоречи на добрите нрави – да се съгласи с телесната си повреда. Това се обосновава с факта, че свободата на хората да се разпореждат със собствените си правно защитени блага е по-ценна от самото правно защитено благо, с което те разполагат.

Признава се, че зрителите също могат да дадат мълчаливо съгласието си за възможни наранявания, причинени от събития, типични за даден спорт, например ако главата на зрител бъде ударена от топка по време на футболен мач и зрителят е наранен в

резултат на това. Подобно „съгласие с риск“ обаче може да се отнася само до наранявания, причинени от събития, типични за спорта. Въпреки това типът зрител, който се интересува от футбол, не се съгласява с физически наранявания, които са извън спортната сфера и са причинени от агресивни футболни фенове.

Въпросът за съгласието обаче може да се оцени по различен начин за агресивните футболни фенове, които участват в сбивания извън спортната сфера. Но дори и за този тип зрители съгласието не може да се предполага от самото начало. То ще зависи от представата на участника в сбиването за степента на неговата собствена уязвимост и възможността да контролира обхвата на евентуални наранявания и разрастването на прилаганото насилие.

В рамките на подхода за решение, установен от Федералния върховен съд, който до голяма степен се основава на вида и тежестта на посегателството срещу правно защитените блага, съществува единодушие, че правно защитеното благо по §§ 223 и сл. от НК трябва да бъде решаващата отправна точка заради изискването за налично накръняване на добрите нрави от деянието - а не съгласието. Освен това, поради принципа на предвидимостта на държавното наказание, накръняването на добрите нрави трябва да е недвусмислено. Деянието трябва да бъде оценено от предварителна гледна точка, при която тежестта на риска от нараняване, създаден от престъпното действие, е решаваща. В случай на сбиване (така нареченото „трето полувреме“) между съперничаещи си „хулигански групи“, Федералният върховен съд предполага накръняване на добрите нрави – при позоваване на ценностната преценка на §§ 216, 231 от НК, вече и тогава, когато са налични условията за фактическия състав на § 231 от НК, дори без последствията, споменати там. Чрез това накръняване на добрите нрави евентуалното оправдателно съгласие в такива случаи е изключено.

Друг акцент е значението на групово-динамичните процеси. Проверяват се общите последици от груповите действия, класификацията на груповите психологически въздействия в наказателно-правната система, класификацията като въпрос на вина

съгласно §§ 20 и 21 от НК. Освен това се подчертава особеното значение на груповата динамика в наказателното право за непълнолетни и влиянието върху отговорността съгласно § 3 от Закона за наказателната отговорност на непълнолетни.

Тъй като не се случва рядко, фокусът попада върху сбиването и т. нар. вторично участие в побой и опасностите от масово-психологически и групово-динамични въздействия и тяхната наказателна квалификация.

Вторично участие в побой:

Престъпно действие по смисъла на § 231 от Наказателния кодекс е предприетото на *местопрестъплението активно* участие във физическия конфликт по враждебен начин. За "участието" във вече предизвикано от други хора "сбиване", според преобладаващото мнение би било достатъчно и само психическо съдействие. Това означава, че напр. „насърчаването“ на побойник също трябва да се причисли към „участие“ в извършителство, както физическото участие. Една противоположна концепция, която днес има малко поддръжници, не смята за достатъчно като „участие“ чисто психическото действие и в такива ситуации приема участието по смисъла на §§ 26, 27 от НК.

Освен това, според преобладаващото мнение, вторичното "участие" изисква участникът да "вземе страна" в спора. Подкрепа, която облагодетелства всички участници като цяло - разсейване на полицията, безразборно разпространение на опасни материали - следователно не трябва да бъде достатъчна; тогава ще се вземе предвид само участие. Не е "участващ" този, който само иска да разреши спора, отвежда ранените или е само пасивен обект на атака.

Опасности от масово-психологически и групово-динамични въздействия и тяхната наказателна класификация:

Още във връзка с обсъждането на леката телесна повреда възникна въпросът на какви въздействия могат да бъдат подложени

извършителите, когато действат в рамките на колективно събитие. При "сбиванията" по време и около футболни срещи на този въпрос за влиянието от групата върху индивида трябва да се отговори отделно, тъй като сбиването предполага активност в група.

Гледна точка, която вече беше спомената за леката телесна повреда, трябва да се подчертае за сбиването: намаленото чувство за отговорност на индивида, обусловено от анонимността на тълпата и свързано с понижаване прага на задръжките. Тъкмо в случай на сбиване с няколко участници, освобождаването от задръжки често се подчертава от съзнанието, че може да се действа скрито в тълпата. Следователно е правдоподобно да се предположи, че такива явления могат да възникнат в отделни случаи, напр. в масови сбивания на футболни стадиони. Следователно аспектите на масово-психологичната опасност трябва да се разглеждат като възможни опасности от сбиване.

Групите редовно проявяват чувство за сплотеност. Това се отнася по-специално за привържениците на футболни клубове, които свързват чувството си за солидарност напр. единствено от факта, че са от "Шалке". В този случай членовете на групата изпитват взаимен солидарен дълг за подкрепа. Следователно е естествено те да се притекат на помощ на член на групата, който е въввлечен в бой. Това поведение е още по-вероятно поради следното съображение: Членовете искат да бъдат признати и утвърдени от групата. Затова има тенденция към поведенческа съобразност. Груповото давление може да накара всички членове на групата да участват в сбиване, дори ако само няколко са се били в началото. Освен това индивидът в групата е обект на постоянно насърчаване от другите, когато се държи по начин, съобразен с групата. Ако много членове на групата участват в сбиването, съмненията дали участието е правилно, няма да възникнат или ще бъдат потиснати. Освен това готовността на индивида да поема рискове в групата може да е по-голямо. Съвместното действие с другите дава усещане за власт или сила. В резултат на това членът на групата губи задръжки.

Сега, след като са показани типичните източници на опасност от сбивания, въпросът, на който трябва да се отговори, е дали - успоредно с разглеждането на масово-психологичните въздействия

при другите състави на престъпления с телесни повреди - точно тези фактори трябва да бъдат взети предвид в наказателното право в полза на съответния извършител. Срещу това обаче има съмнения, тъй като обстоятелствата, които правят сбиването особено наказуемо и имат за цел да обосноват наказателната отговорност на извършителя, не могат едновременно да бъдат използвани като смекчаващо вината обстоятелство в рамките на §§ 20 и 21 от НК. Ако аспекти като принудата да се държи по начин, съответстващ на групата, анонимността на тълпата и стремежът да се хареса правят извършителя опасен на нивото на фактическия състав в рамките на § 231 от НК, тогава това не може да бъде предимство за него в рамките на вината. В противен случай намеренията на законодателя биха се превърнали в своя антипод.

В контекста на обидите, които вече са част от почти всеки футболен мач, във фокуса на изследването е т. нар. колективна обида.

При така наречената „колективна обида“ трябва да се разграничат две групи случаи: от една страна, истинска обида на „коллектива“ чрез оскърбление на общност от хора, която може да бъде обидена като такава, и от друга страна, обиждане на няколко/множество отделни лица под "колективно наименование". Докато там се накърнява честта на корпорацията или институцията, тук се обиждат индивидите, засегнати от събирателното понятие (колективно понятие). Само първата група случаи принадлежи към кръга от проблеми „възможност за обида“; във втората група случаи пък става дума за определяне на съдържанието и целта на изказването.

Истинската колективна обида:

Съдебната практика и преобладаващото мнение в литературата признава, че при определени условия общности от лица (асоциации, сдружения и т.н.) като такива могат да бъдат обидени, защото имат своя собствена трансперсонална „колективна чест“. За властите и политическите сдружения това произтича от § 194, ал. 3 и 4 от НК, което позволява заключението, че честта като социална ценност се

отнася не само за физически лица, но и за определени институции. Но и за други групи лица от определен тип трябва да важи, че тяхната работа в обществото е възможна само, ако дейността им не е дискредитирана, поради което социалната стойност на такива колективни структури се нуждае от защита по същия начин, както на индивида.

Ограничителното изискване затова, във връзка с практиката на Федералния съд по наказателни дела б, 186, е съответното множество от лица „да изпълнява законово призната социална функция“ и „да може да формира единна воля“. Като допълнително ограничение отчасти се изисква да няма зависимост от смяната на членовете. В този контекст колективно могат да бъдат обидени например: политически партии и техните подразделения, профсъюзи, асоциации на работодатели, индустриални и търговски камари, капиталови дружества, факултети, както и Германския червен кръст. Според съдебната практика Бундесвера като институция също може да бъде засегнат от обида.

Друго малцинствено мнение оспорва криминално-политическата необходимост от защита на честта, защото „обидата под колективно наименование“ е достатъчна за наказателно-правна защита; то се аргументира главно с принципната идея, че „честта“ е лично правно защитено благо само на индивида. В § 194, ал. 3 и 4 от НК е представена само защитата, „изведена“ от индивидуална чест, която изисква специално законово разпореждане.

Индивидуалната обида с "колективно наименование":

Обиждането на отделни лица „под колективно наименование“ (т.нар. колективна обида) е възможно в две различни форми. Първата форма – която може да бъде описана като накърняване на честта чрез „колективно прикрита индивидуализация“ – се състои в това, че извършителят използва колективното наименование, за да разграничи конкретна група хора и да направи пренебрежителни забележки за един или повече членове на групата, въпреки че остава неясно кой точно се има предвид, така че жертвата се индивидуализира само с принадлежността си към групата. Тъй като по този начин може да се има предвид всеки член, обикновено се

приема, че е била накърнена честта на всички членове. Условието обаче е групата да е "обозрим кръг от хора", защото в противен случай обидата се губи в неопределеност. Въпреки това, поради определени характеристики, определената група хора трябва да бъде толкова ясно разграничена от общността, че *кръгът на засегнатите да е ясно разграничен* и причисляването на индивида към него да не предизвиква съмнение.

Актуален пример за индивидуална обида с колективна връзка е акронимът „А. С. А. В.“ (All cops are bastards). Според съдебната практика това може да се счита за обида към личността, доколкото е достатъчно персонализирано.

При втората форма на обида под „колективно наименование“, чиито предпоставки са доста спорни, извършителят назовава само едно мнозинство от хора, за които се отнася изказването му; по този начин извършителят води атаката на честта „колективно“ срещу всички членове на определената група от хора („сумарно посегателство върху честта“ на всички членове без индивидуализация). От съображения за достатъчна сигурност тази форма на колективна обида изисква и някои ограничителни предпоставки, които, разбира се, все още не са окончателно изяснени. Признава се поне едно основно изискване, което е разработено по-специално от съдебната практика: определеното мнозинство от лица трябва да се откроява толкова ясно от общността въз основа на определени характеристики, че кръгът на засегнатите да е ясно дефиниран и да няма съмнение за причисляване на индивида към тази група. Тъй като този критерий все още е "всеобхватен", така да се каже, и включва големи колективи като напр. „католици“ или „академици“, понякога се изисква допълнителното ограничение, въпросният кръг от хора да бъде „числено обозрим“.

Заклучение:

Общности от хора като напр. футболните клубове по принцип могат да бъдат обидени, тъй като те са външно действащи, сътруднически асоциации, които като такива участват в социалния живот и следователно също изискват независима защита на своята чест.

Това означава, че напр. клубът "ФК Шалке 04" може да бъде обиден поради структурата си като сдружение на лица.

Трябва да се прави разлика между обидата на общност от хора или сдружение и обидата на няколко лица под колективно наименование. Докато в първия случай се засяга сдружението като такова, а не отделните членове, могат да се обидят лицата, попадащи в колективното понятие, като напр. "шалкерите". Основният проблем при обидите под колективно наименование е, че не може да се определи кръгът на обижданите. Засегнати ли са от бойните песни напр. срещу "шалкерите" всички привърженици на този футболен клуб или само привържениците на този клуб, които в момента са на стадиона?

Това показва, че колективната обида е възможна по два начина: от една страна, извършителят не може да обиди всички, а да визира само един или повече членове на групата – напр. само привържениците на футболен клуб, разположени около стадиона. Това обаче от своя страна предполага, че става въпрос за ясно разграничим кръг от засегнати, което със сигурност може да се предположи – доколкото обидата се отнася до присъстващите на стадиона зрители. Но дори и да се имат предвид всички привърженици - а не само членовете - на обиденото сдружение, този кръг може да бъде разграничен.

Друг акцент е кражбата на знамена, който е много популярен в хулиганските среди и се смята за особено осъдителен.

Под това се разбира насилствено отнемане на знамето на противниковите фенове. Целта на присвояване се обсъжда като проблематично в този контекст, тъй като обикновено за извършителя не е важно да се държи като собственик, а да покаже флага на противника като „победен трофей“.

Целта на присвояване при кражбата на знамето:

„Целта на присвояването“ е волята на извършителя, насочена към „присвояване за себе си“ или към „присвояване за трето лице“. „Присвояване за себе си“ – като обект на придобиване на волята – означава присвояването на подобна на собственик разпоредителна

власт с вещта („se ut dominum gerere“) по такъв начин, че извършителят или отнема трайно или частично от собственика („експроприация“) вещта като материална субстанция („теория за субстанцията“) или нейната материална стойност („теория за материалната стойност“) и в същото време е включена в собственото имущество - поне временно - с цел използване в собствен интерес ("присвояване").

По принцип само стойност, която е пряко „въплътена“ в самата вещ, конкретно свързана с нея според вида и функцията на вещта, може да се счита за присвоима, но не и другата ѝ стойност (напр. продажната стойност).

Подобна на собственик позиция на извършителя:

Дискусията за "кражбата на знамето" се разпалва при характеристиката "присвояването на подобна на собственик позиция". Извършителят трябва да се държи като собственик по разпознаваем за външния свят начин. В обратен ред това трябва да означава, че няма цел за присвояване, ако извършителят „признава превъзходството на собственика въпреки присвояването на властта“. Въз основа на тези критерии Шилд отхвърля целта за присвояване в случаите на кражба на знамето, при което извършителят иска да използва знамето, за да изложи и да се подиграе на ограбеното лице като "слабак" или "страхливец".

Тъкмо в тези случаи за извършителя е изрично важно ограбеният да остане собственик на знамето, защото само тогава подигравката като страхливец може да бъде обоснована. Извършителят не иска да атакува собственическата позиция. Той иска да използва знамето като трофей и да се хвали с неговото притежание. Но според Шилд той не иска да го присвои. Това, което има значение за него, когато го използва, е, че се касае за вещта на някой друг.

Обосновката на Шилд показва, че спорният въпрос се решава с това, колко формално се разбира фразата „държа се като собственик“. Икономическата гледна точка, от друга страна, би могла да потвърди целта за присвояване, тъй като е достатъчно извършителят „да желае да действа присвоявайки правата на собственика и да се разпорежда с вещта за своя сметка“.

Спорно е дали, предвид съдебната практика на Федералния върховен съд, целта за присвояване трябва да се потвърди в случаите на кражба на знамето. Според ФВС е достатъчно извършителят да иска да създаде действително положение на господство над вещта, която след това трябва да подлежи на пълната му разпоредителна власт. При това такава трябва да се приеме, ако извършителят иска да задържи вещта, след като бъде отнета, и едва по-късно да реши как иска да се разпорежи с нея. От друга страна, ФВС отхвърля целта за присвояване в случаите, в които с отнемането на вещь крадецът само иска да "ядоса" жертвата, когато извършителят само възнамерява да демонстрира силовата си позиция чрез кражбата или ако иска "най-накрая да си отмъсти" на жертвата. Освен това липсва воля за присвояване, ако извършителят иска само да изхвърли, унищожи или по друг начин да се разпорежи с вещта. Шилд заключава от последно спомените решения на Федералния върховен съд, че той отрича присвояване и в случай на кражба на знаме, тъй като и тук извършителят се интересува само от споменатите емоционални мотиви. Внимателен поглед върху съдебната практика на ФВС показва във всички споменати решения значително различие към „кражбата на знамето“ във футбола. В случаите на ФВС откраднатият предмет не е играел никаква роля при по-нататъшната употреба. Плячката не е използвана от извършителя след отнемането. В това се състои решаващата разлика към „кражбата на знамето“. Тук футболният фен иска да използва откраднатата вещь на собственика, като демонстративно я показва. „Дразненето“ на противниковия футболен запаянко с отнемането е и тук един от мотивите на извършителя. Но това не спира дотук. Извършителят просто иска да покаже на жертвата кой е „господарят на знамето“. Това би означавало, че ФВС също ще стигне до потвърждаване на целта за присвояване в случаите на „кражба на знаме“.

В главата за осъществяването на престъпления се разглежда и дали е налице социална каузалност в смисъл на „фенска каузалност“, която изключва наказателна отговорност при обиди,

например. В крайна сметка стигам до извода, че това не е така. Вече съществуващата безнаказаност за обидни изказвания в контекста на спортни събития би имала и подбудителен характер. Това би дало сигнал на футболните фенове, че техните обиди, някои от които изключително агресивни, се одобряват от обществото и се приемат като обществено допустими. Това би бил резултат, който предвид съдържанието на обидата, включително открито расистки изказвания, не би бил приемлив.

Тъй като също не са рядкост, нарушаването на обществения ред и незаконното проникване също се разглеждат в детайли. Същото важи и за различните кражби, унищожаване на вещи и съпротива срещу служители на реда. Тъй като алкохолът е чест спътник, а понякога и отключващ фактор за различните престъпления, пълното алкохолно опиянение също се разглежда подробно.

4. Трудово-правни последствия за хулиганите при участието им в зрителски изстъпления:

Участието в зрителски изстъпления може да доведе до редица наказателни санкции. Важна роля играят по-специално престъпленията, свързани с причиняването на телесни повреди, както и нарушаването на обществения ред и унищожаването на вещи. Остава въпросът дали последиците от поведението на (дяснорадикални) хулигани могат да се разпрострат и върху частните трудови правоотношения и по този начин да дадат основание за предупреждение или дори прекратяване на трудовото правоотношение от страна на работодателя.

Трудовият договор е облигационно-правен договор за насрещни престации. По принцип отношенията между работник и работодател се отнасят само до обстоятелства, които се случват „inter partes“, така че служителят може свободно да организира свободното си време.

При определени обстоятелства обаче действия извън трудовото правоотношение също могат да предизвикат конфликти. По-специално, дясно радикално или насилствено поведение от страна на работник може да даде основание на работодателя да се съмнява

в личната пригодност на собствения си работник. В дисертацията се обсъжда дали такова външно поведение може да бъде основа за трудовоправни последици.

Изследват се както прекратяването с предизвестие, така и прекратяването без предизвестие във всички възможни стечения на обстоятелствата.

Позовавайки се на съдебната практика, може да се заключи, че агресивните хулигани не само са изправени пред наказателни последици, ако многократно участват в зрителски безредици. Освен това подобно поведение може да има трудово-правни последици и при определени обстоятелства да оправдае прекратяване на договора от страна на работодателя, както и да бъде обект на предупреждение.

По-конкретно се обръща внимание на прекратяването на трудовото правоотношение заради непригодност на работника за съответната професия, както и поради специфично поведение. В случай на прекратяване, обусловено от поведението, трябва да бъдат нарушени основните или допълнителните задължения за изпълнение на конкретното трудово правоотношение; това обикновено не излиза извън дейността в предприятието. Но ако се вземе за основа агресивното фенско поведение и членството в хулигански групи, това говори за липса на годност от страна на съответния работник.

Тогава реакцията на работодателя под формата на предупреждение или дори уволнение има от една страна репресивен характер, тъй като той ясно се дистанцира от подобно поведение и възгледи на своя служител. Освен това той показва лоялност към клиенти, доставчици или други служители и прави публично достойствие, че не толерира насилието или десния екстремизъм. От друга страна, прекратяването или предупреждението има превантивен ефект с това, че една негативна прогноза за бъдещето означава, че трудовото правоотношение не може да бъде продължено без проблеми и по-нататъшни щети могат да бъдат предотвратени само чрез прекратяване на договорното правоотношение.

Съществено разграничение с оглед възможните трудово-правни последици е дали става дума за частен или публично-правен

работодател. Частният работодател принципно трябва да разглежда поведението на своите работници през свободното време като лично и по правило не може да го използва като основание за прекратяване. Ако обаче работникът работи за държавата или по друг начин има обществена позиция, има представителна функция в зависимост от длъжността и трябва да спазва конституцията в особена степен.

В резултат на това трябва да се провери в конкретния отделен случай, дали частното поведение може да има трудово-правни въздействия. Ако се има предвид развитието по футболните стадиони и все по-голямата готовност за насилие сред феновете, очевидно е, че досегашната съдебна практика трябва да се счита за пътеводна. Преди да участва в зрителски безредици или по друг начин да привлече негативно внимание, човек като работник трябва да има предвид, че за работодателя е лесно - именно поради днешните възможности като интернет портали като Facebook или Instagram - да научи за извънфирмените дейности и нагласи и въз основа на тях да предположи липса на персонална годност.

5. Приложимостта на ускорената процедура съгласно §§ 417 и сл. от Наказателно-процесуалния кодекс върху наказателното преследване на престъпления във връзка с изстъпления на зрители:

Така наречената ускорена процедура съгласно §§ 417 и сл. от НПК от различни гледни точки може да бъде пример за приложение при наказателното преследване и наказване на престъпления във връзка със зрителските безредици. Голям брой от фактите трябва да отговарят на изискванията на § 417 от НПК, според които „случаят е подходящ за незабавно разглеждане поради прости фактически обстоятелства или ясни доказателства“. Освен това целта, която се преследва с „бързото производство“ – наказанието да следва незабавно престъплението – вероятно ще намери своята реализация именно в тази сфера на наказуемите деяния. Така няма да се налага да се чака дълго искането ускореното производство да се използва по-често в наказателни производства срещу футболни хулигани.

Въпреки това: Проучване, проведено от Херцог относно обхвата на приложение на ускорените производства, използвайки примера на Районен съд Фракнкфурт от 1989 г., показва, че изразени като процент, производствата срещу агресивни футболни фенове са от незначителен порядък. Като цяло може да се каже, че „емпирично измеримата значимост на ускорената процедура е относително ниска“. Преди да се изследват причините за слабото прилагане на ускорената процедура като цяло и в частност в производствата срещу футболни хулигани и въпросът, дали изобщо трябва да се използва ускорената процедура за "провинения на зрителите", противно на първоначалните прогнози, ускорената процедура е представена с нейните основни характеристики в дисертацията.

Принцип на криминалната политика е наказанието за престъплението да се изпълнява възможно най-бързо. Защото такова наказание, което максимално следва престъплението, е особено ефективно по отношение на специалната превенция. Това е основната цел на ускорената процедура. Това обаче не важи за всички случаи на евентуалната ускорена процедура. Ако извършителят се предаде доброволно една година след престъплението или бъде задържан и изправен пред съда, ускорената процедура означава, че налагането на наказанието вече не позволява да се преследва тази цел. На практика тази цел, която преди всичко се преследва с незабавното съдебно заседание, изглежда трудно постижима, тъй като от една страна има организационни дефицити в органите, занимаващи се с наказателното дело, които поради кадровия си дефицит и значителната си натовареност не могат да се справят по-бързо с възникналите процедури и, от друга страна, тъй като непосредственото съдебно заседание се прилага в малка степен при защитавани обвиняеми. Освен това ускорената процедура с устно заседание ще послужи по-добре на криминално-педагогическите нужди от процедурата без провеждане на съдебно заседание, с решаване въз основа на събрания доказателствен материал.

Ускореното производство е пригодно за прости случаи на дребна престъпност, на масови малозначителни престъпления. Но не трябва да се причислява към сумарната процедура, която е

специално причислена към процедурата без провеждане на съдебно заседание; по-скоро това е опростена процедура. Като опростена процедура, ускореното производство се характеризира преди всичко с опростяването на процедурата, предписана в нормалния ход на производството. По този начин ускореното производство стои между производството без провеждане на съдебно заседание, от една страна, и нормалното производство, от друга.

С оглед на тези „дефицити“ спрямо нормалното производство, законодателят наистина се е опитал да установи равновесие, като е редуцирал пригодността на наказателното дело за незабавно разглеждане като предпоставка за ускорената процедура до простите случаи съгласно § 417 от НПК и е ограничил санкционната рамка съгласно § 419, ал.1, т.2 от НПК. Преходът към нормално (междинно) производство съгласно § 419, ал. 3, изр. 1 от НПК също е гарантиран.

Но по отношение на справедливата, полагаща се на една правова държава наказателна процедура, подобно оформяне на ускорената процедура поражда съмнения: процедурата силно е ограничила основни конституционни гаранции, предоставяни принципно на обвиняемия, напр. правото на защита.

Опростената процедура трябва да се разграничи в своята област на приложение от другите опростени процедури, процедурата без провеждане на съдебно заседание и прекратяването съгласно § 153а от НПК. Желателна е координирана обща концепция за различни опростени процедури с по-малко припокриващи се области на приложение. Преди всичко следва да се разгледат предложенията от дискусияния и алтернативния проект.

Докато алтернативният проект „Наказателно производство при закрито съдебно заседание“ (АП - ЗСЗ) има за цел да замени процедурата съгласно § 153а от НПК с опростена процедура пред съдия при закрито съдебно заседание, с което не се засяга значително основната област на приложение на валидната ускорена процедура, целта на дискусияния проект за закон за обжалването по наказателни дела (ДП – Закон за обжалване) е, чрез създаване на процедура за налагане на глоба като предварително свързващо производство пред съдия да се вземат мерки срещу делата по

случай на обикновена престъпност. Особено в последния случай ускорената процедура ще бъде коренно променена като предварително свързващо производство в рамките на процедурата за налагане на глоба, така че при ускорената процедура съдията ще издаде съдебна заповед вместо присъда, срещу която след това ще бъде допустимо обжалване.

В по-нататъшни изследвания ще бъде проучена целта за ускоряване на производството и ще бъде подробно представен ходът на производството. От избора на вида производство, през искането на прокуратурата до съдебната проверка по искането и образуването на съдебното производство. Подробно са разгледани особеностите на съдебното заседание, специалната уредба за събиране на доказателства съгласно § 420 от НПК, изключването в производствата на дела срещу непълнолетни и частно обвинение, както и съществуващите правни средства за защита срещу решението, постановено в ускореното производство.

Главата завършва с оценка на ускорената процедура, както е в момента. Ускорената процедура позволява бързо да се оценят неп проблематичните фактически обстоятелства. Така например временно задържаните за безчинства с употреба на насилие по време на масови събития съгласно § 127 от НПК могат да бъдат осъдени още на следващия ден в полицейското управление в рамките на съдебното изслушване съгласно § 128 (1) от НПК; също така футболен хулиган, задържан за явно нанасяне на телесна повреда, трябва да бъде изправен незабавно пред съдията. Конкретното прилагане на тези възможности зависи, разбира се, от тясното сътрудничество между Прокуратурата и Районния съд. Ако един районен съд е "със запълнен календар" седмици напред, искането на прокуратурата е безполезно. Практическите предимства на тази процедура са очевидни. Ако бъдат идеално приложени на практика, те действително биха спомогнали за успеха на принципа, че наказанието трябва да следва престъплението по петите. Те могат да оставят желаното впечатление тъкмо у футболните хулигани, че действията им имат незабавни последствия. Въпреки това, все още съществува основната критика, че такива „бързи производства“ поставят твърде голям акцент върху общите

превантивни наказателни цели, докато няма нито място, нито време за събиране на нужните сведения относно предисторията на престъплението и личността на извършителя за специални превантивни аспекти. Ускореното производство водело до несправедливи присъди и защитата била силно ограничена. Все пак трябва да се възрази, че ако производството е проведено съвместно, няма да се стигне да процесуални нарушения и процедурата ще бъде коректна. Ускореното производство при небудещи съмнение схематични присъди за дребни престъпления в областта на масовата престъпност – напр. кражба от магазин – се запазва.

Трябва обаче да се постави под съмнение, дали критерият „схематично осъдени деяния на дребна масова престъпност“ изобщо важи за масата от престъпления, извършвани от футболни хулигани. Съмненията възникват още от факта, че голям брой деяния се извършват в група и самите проблеми, които възникват от влиянието на групата, не са подходящи за схематично осъждане. Въпросите относно личността на извършителя – като например способността да бъде повлиян от лидери в рамките на групата или да се поддаде на натиска да се държи по съответстващ начин – играят също толкова важна роля тук, колкото и въпросът как се е стигнало до самото престъпление. Участието в престъпления като нарушаване на обществения ред или масови сбивания често имат сложно фактическо положение, което също противостои на осъждането по ускорена процедура.

6. Правна уредба на футболното хулиганство в България

България също не се е разминала с негативните последици от социалния феномен „хулиганство“. Пиротехническо устройство уби нищо неподозиращ мъж през 2003 г., домашно направен експонат осакати момиче през 2007 г., а враждебността между агитки от различни футболни отбори често придобива измеренията на дълбока агресия. Поради тези причини законодателната власт е издала множество нормативни актове за регулиране на случаите на

вандализъм и хулиганство и за налагане на подходящи наказания на извършителите.

Футболното хулиганство и противодействието му се уреждат от редица разпоредби. В по-тесен смисъл то се регламентира от Закона за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия (ЗООРПСМ), приет през 2004 г., който придобива все по-голяма известност като закон за футболното хулиганство.

Този закон урежда мерките за опазване на обществения ред и мерките срещу противообществените прояви по време на спортни прояви. Законът е предназначен не само за опазване на обществения ред и противодействие на хулиганството във всичките му форми, но и за осигуряване на взаимодействие и координация между държавните органи и чуждестранни или международни полицейски служби във връзка с организирането и провеждането на спортни мероприятия.

Освен това се прилагат Указ № 904 от 28.12.1963 г. за борба с дребното хулиганство (УБДХ); придружен със заповед за прилагането му, както и отделни разпоредби от законите за общата наказателна и административна отговорност – респ. Наказателния кодекс (НК) и Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН).

Прилагането на ЗООРПСМ е по-специалната форма в сравнение с УБДХ. УБДХ не се прилага в такива случаи, които попадат в хипотезата на някоя от разпоредбите на ЗООРПСМ. Въпреки това НК продължава да е валиден, ако поведението по време на спортно хулиганство представлява престъпно деяние.

Към представянето на законодателството се добавят критериите за определяне на вида на правните нарушения, субектите на нарушението, видовете санкции, процедурните правила и криминологичните аспекти.

7. Заключение думи и оценка:

Бруталността на футболните фенове във връзка с футболни мачове непрекъснато се увеличава през последните години. Временният връх беше инцидентът от 11.04.2017 г., при който автобусът на

отбора на Борусия Дортмунд беше обект на бомбена атака, а извършителят беше осъден на 14 години затвор за опит за убийство в 29 случая. Удивително е, че насилието – за разлика от размириците до 70-те години на миналия век – се е откъснало от футболните събития. Футболната игра е в най-добрия случай външна причина за все по-бруталния характер на насилието.

Обхватът на престъпленията, извършени в този контекст, варира от обидни бойни песни, които все още трябва да бъдат приемани като „социално каузални“, през масово причиняване на телесни повреди до непредумишлено и умишлено убийство.

Има множество криминологично-социологически изследвания за причините и последствията от насилието от страна на феновете: като причини се посочват социалната и професионална среда на самите извършители, както и насърчаващият агресията характер на футболната игра и нейните играчи. В крайна сметка радикалните десни прояви в контекста на футболните игри също изиграха важна роля през последните години.

Осъществените състави на престъпления, предизвикани от зрителски безредици, са изключително много. В статистиката преобладават престъпленията, свързани с телесни повреди и имуществени щети, както и нарушаването на обществения ред и незаконното проникване.

Въпросите за въздействията на групово-психологически влияния като принудата да се държиш по съответстващ начин, подсилващия ефект на групата, понижаването на моралната бариера и т.н. играят важна роля в рамките на приписването на вината, особено в производства срещу непълнолетни. Като цяло обаче съдилищата са по-скоро резервирани относно признаването на смекчаващи или изключващи вината обстоятелства въз основа на групови влияния.

Във всеки случай не може да се приеме от самото начало изключване на съставомерността чрез съгласие и оправдание чрез позволение на жертвата, особено в случай на престъпления с причиняване на телесна повреда. Това важи и за хулиганите, които участват активно в размириците.

Безнаказаността на „обичайните“ обиди в рамките на футболни мероприятия не трябва да се допуска чрез социалната каузалност

(„фенска каузалност“), защото това носи със себе си допълнителна подбуда на футболните фенове, склонни да използват насилие.

Постоянното нарастване на актовете на насилие през последните години, както по отношение на броя, така и по постоянното нарастване на насилието, е по-вероятно да доведе до утежняване на наказанията на практика, отколкото до насърчаване на тенденцията за изключване на определени престъпления от наказателна отговорност в рамките на социалната каузалност.

Дали ускорената процедура съгласно §§ 417 и сл. СтПО изобщо е подходяща за масата от престъпления, извършени от футболни хулигани от гледна точка на „схематично оценени деяния на маловажни масови престъпления“ се съмнява както в литературата, така и в практиката. Съмненията се пораждат вече от факта, че голям брой престъпления се извършват в група и проблемите, които възникват само от влиянието на групата, не се поддават на схематични оценки.

Дали ускорената процедура съгласно §§ 417 и сл. от НПК от гледна точка на „схематично осъдени деяния на дребна масова престъпност“ изобщо е подходяща за масата от престъпления, извършвани от футболни хулигани, е поставено под съмнение както в литературата, така и в практиката. Съмненията се пораждат още от факта, че голям брой престъпления се извършват в група и самите проблеми, които възникват от влиянието на групата, не са подходящи за схематично осъждане. Въпросите относно личността на извършителя – като например способността да бъде повлиян от лидери в рамките на групата или да се поддава на натиска да се държи по съответстващ начин – играят също толкова важна роля тук, колкото и въпросът как се е стигнало до самото престъпление. Участието в престъпления като нарушаване на обществения ред или масови сбивания често имат сложно фактическо положение, което също противостои на осъждането по ускорена процедура.

III. Публикуване

1. Публикуване на резултатите от дисертацията:

Дисертацията следва да се предостави на български и германски служби, сдружения и комитети, които се занимават с "хулиганство" под каквато и да е форма. Тя се публикува и под формата на специализирано издание и авторът е на разположение на гореспоменатите институции като лице за контакт.

Публикации по темата на дисертацията:

1. „Hooliganismus – arbeitsrechtliche Konsequenzen“, Deutsches AnwaltsForum, Juristische Texte 2022, S. 2-10; ("Хулиганството - последици в трудовото право", Deutsches AnwaltsForum, Juristische Texte 2022, стр. 2-10.)
2. „Der Raufhandel und seine Eskalation“, Deutsches AnwaltsForum, Juristische Texte 2022, S. 4-7 ("Хулиганството и неговата ескалация", Deutsches AnwaltsForum, Juristische Texte 2022, стр. 4-7)
3. "Наказателноправна оценка на хулиганството по време на футболни мачове от процесуалноправна и съдебномедицинска гледна точка", Изд. Стено, 2022, Варна, 156 стр. (Monographie: „Die strafrechtliche Bewertung des Hooliganismus bei Fußballspielen unter verfahrens-rechtlichen und forensischen Gesichtspunkten“, Steno-Verlag 2021, Varna, 156 Seiten), ISBN 978-619-241-218-0
4. „Der Fahnenraub“ – wirklich ein Kapitalverbrechen?, Deutsches AnwaltsForum, Juristische Texte 2021, S. 12-16 ("Кражбата на знамена" - наистина ли е углавно престъпление?", Deutsches AnwaltsForum, Juristische Texte 2021, стр. 12-16).